

# УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА ЕКУМЕНІЧНИХ НАУК

Релігійна журналістика

## ЕКУМЕНІЗМ ТА МІЖКОНФЕСІЙНІ КОНФЛІКТИ 1988-2005 рр. У ПУСТОМИТІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Магістерська робота

Студентка:  
Науковий керівник:

Юлія Роїк  
п. Антуан Аржаковський,  
доктор історичних наук

Львів 2009

## ЗМІСТ

Вступ .....	3
<b>Розділ 1. Церковний простір Пустомитівського району: історичний та екуменічний аспекти.....</b>	<b>7</b>
1.1. Греко-католицька Церква як домінантна на теренах Пустомитівського Району .....	8
1.2. «Життя як подвиг для Христа» «екуменічного» греко-католицького владики з Пустомит Володимира Стернюка .....	17
<b>Розділ 2. Міжконфесійні конфлікти на локальному рівні.....</b>	<b>25</b>
2.1. Шістнадцятирічна боротьба за церкву у селі Сердиця Пустомитівського району.....	25
2.2. Духовність і патріотизм: спроба заснувати проросійську церкву у с. Семенівка .....	34
<b>Розділ 3. Основні критерії міжконфесійного поділу.....</b>	<b>41</b>
3.1. Церква – вмістлице Святого Духа чи майно парафіяльної спільноти.....	42
3.2. Роль та провід священика у міжконфесійних конфліктах .....	46
3.3. Екуменізм на кожен день: відкритість на близького .....	50
<b>Висновки .....</b>	<b>54</b>
<b>Додаток 1. Інтерв'ю .....</b>	<b>59</b>
<b>Додаток 2. Копії архівних документів .....</b>	<b>72</b>
<b>Додаток 3. Світлини із Сердиці .....</b>	<b>80</b>
<b>Список використаних джерел та літератури.....</b>	<b>83</b>

## ВСТУП

Церква займає чільне місце у житті індивіда. Якщо ХХ століття тавроване рабством зла, то у нове світ вступав зі сподіваннями на моральне та духовне відродження. Особливо держави, які терпіли колоніальний гніт, тепер з новою силою відкрились на світові позитиви. Серед них – і Україна, з давніми християнськими засадами і загартованою у випробуваннях Церквою. Від впливу і діяльності Церкви – не менше, ніж від економічного та культурного факторів – залежить, чи займе Україна свою нішу серед сформованих та утворджених держав. Тому конфесійний розподіл у нашій державі – справа не лише духовенства, але й кожного християнина.

Єдність церковну ми вже звикли пов'язувати з політичною, етнічною, мовою і культурною єдностями, часто забуваючи про розуміння суті святиині і поваги до неї. «Кожен по-справжньому великий потребує не звеличення, а розуміння його джерел і святинь; і такої ж, як у нього, поваги до цих святинь»<sup>1</sup>, – пише Євген Сверстюк. В Україні церковний розподіл набирає то екуменічних, то різнополюсних форм. У вирішення міжконфесійних конфліктів інколи активно, в інших випадках – надто пасивно, втручається влада. Вірні, які становлять повноту Церкви, повинні ясно усвідомлювати вагу свого християнського, а не лише конфесійного утвердження. Кожен має бути вихований на чітких духовних позиціях, бо, як показує отриманий нами досвід, завжди знайдуться агітори і загітовані. Слід пам'ятати, що у своїх переконаннях Христос просить бути як найпевнішими: «Я знаю діла твої, що ти не холодний, ані гарячий» (Одкр. 3, 15-16). Від літепlostі починається схизма.

<sup>1</sup> Єрм. Севастіян Дмитрух. Життя як подвиг для Христа: *Curriculum Vitae монаха-редемпториста, Місцеблюстителя і Правлячого Архієрея Києво-Галицької Митрополії* Володимира Стернюка. Львів 2007, с. 54.

Екуменізм – це відкритість на інших. Так, як її розумів Бергсон, відкритість полягала у священному житті, обожествленні. Отець Андре Боррелі у передмові до книжки А. Аржаковського «Отець Сергій Булгаков...» пише, що, хоч послідовники християнства були й залишаються розділеними, все ж на певному глибинному рівні вони не переставали бути чимось одним<sup>2</sup>.

Ця глибинна єдність розуміється під Євхаристійним служінням, «здатним живити святих», яке усвідомлює лише динамічне відкрите богослов'я. У Євхаристійній Літургії однаково на всі церковні спільноти сходить Святий Дух. Ще одна причина екуменічного поступу, яку називає о. Боррелі, – це сопричастя святих, яке допоможе відкинути «доктринальний мінімалізм».

Екуменізм духовний, за словами кардинала Вальтера Каспера, починається із спільної молитви<sup>3</sup>. Сам Ісус, прагнучи єдності між спільнотами, оснував її не на однаковості традицій чи знань, але на зверненні до Отця – заповітом цього є Небесна молитва, дана учням Христом. Вшановувати святих та мучеників, мати спільні дні для молитви – це перші кроки внутрішнього налаштування на відкритість до іншого, з яких починається «дієвий екуменізм» – спільна Літургія.

Згідно з положеннями Другого Ватиканського Собору Католицька Церква не дозволяє брати участь у Євхаристії, доки не буде повного сопричастя, але в деяких обставинах вірні-католики можуть приймати тайну Євхаристії від некатолицьких священнослужителів, і навпаки – некатолицькі вірні від католицьких служителів<sup>4</sup>. Можемо припустити, що на рівні сільських громад, які мають лише по одному церковному служителю кожної конфесії, приклади уділення Таїнств у критичних випадках мали б стати зав'язкою екуменічного співжиття. Для підкреслення цього подаємо приклади підпільної діяльності греко-католицького владики, щоб на явних

<sup>2</sup> Пор. А. Аржаковський, *Отець Сергій Булгаков: Нариси про християнського філософа та богослова 1871-1944*. Львів 2007, с. 11.

<sup>3</sup> Пор. В. Каспер. *Підручник з духовного екуменізму*. Львів 2007, с. 10.

<sup>4</sup> Пор. *Кодекс Канонів Східних Церков*. Львів 1995, Кан. 671, §§ 2-3.

доказах проілюструвати християнську велич життя, відданого на служіння усім без винятків та упереджень.

Для дослідження ми вибрали невелику територію – Пустомитівський район Львівської області – щоб показати, як загальноцерковні справи відзначаються на локальному рівні. Ще до початку збору інформації, проживаючи близько від територій, на якій зареєстровані різні конфесії, нам було відомо, що у невеликому селі у певних випадках, як от шкільний молебень чи Літургія на храмовий празник, за одним престолом стоять священики різних громад, тоді, як на рівні єпархій це не практикують. Натомість, проблемою є неможливість невеликій групі людей вирішити конфлікт, наприклад, шляхом побудови окремого храму. Тому, якщо причини конфліктів зав'язувалися на загальному рівні (як у випадку створення УАПЦ, УПЦ КП), то найсуттєвіше потерпали від них уже місцеві громади.

*Метою* наукового дослідження є з'ясування причин, фактів, наслідків міжконфесійних конфліктів на локальному рівні, зокрема у Пустомитівському районі Львівської області.

*Завдання:* проаналізувати зібрану інформацію, дійти до власних неупереджених висновків і запропонувати варіанти розв'язки конфліктів.

*Предметом* нашого дослідження є документальні факти міжконфесійного поділу в Україні, відтак, проектування їх на події, які досліджуємо, погляди на причини та результати їхнього поділу, і шляхи досягання конфесійної єдності самих парафіян, а також їхніх душпастирів.

*Об'єкти:* свідчення православної автокефальної та греко-католицької церковних громад с. Сердиця, інтерв'ю з очевидцями конфлікту у с. Семенівка, документи, фотографії.

Методикою дослідження є комплексний структурно-семантичний аналіз наукових джерел та зібраної інформації. Актуальну для релігійного життя українців тему ми

зикладемо у вступі, трьох розділах і висновках. У першому розділі першому підрозділі зобразимо історичне релігійне тло Пустомитівського району на основі етнографічних праць. Другий підрозділ міститиме інформацію про ідеї екуменізму від особи владики Володимира Стернюка з Пустомит. У другому розділі ми висвітлиммо факти про міжконфесійні конфлікти на локальному рівні на прикладі двох сіл через інтерв'ю з місцевими священиками і парафіянами. Для порівняння беремо конфлікт, який триває до сьогодні, і суперечку, яка мала вирішення, але на рівні суспільному, а не духовному. Третій розділ міститиме мої судження з приводу зібраної інформації, спроби проаналізувати причини та внутрішню суть конфліктів і показати шляхи їхнього вирішення. У висновках коротко підсумуємо виконане завдання та досягнуту мету. У додатку буде подано копії документів, інтерв'ю та фотографії.

Джерелами, які ми використовуємо для підтвердження власних думок чи наведених фактів, є: низка праць відомого етнографа Пустомитівщини Б. Закалика. У своїх працях цей автор подає хронологічні дані з історії побудови та розвитку церков того чи іншого села, посилаючись на архівні матеріали. Книга ієромонаха С. Дмитруха «Життя як подвиг для Христа: Curriculum Vitae монаха-редемпториста, Місцеблюстителя і Правлячого Архієрея Києво-Галицької Митрополії Володимира Стернюка» використана нами для того, щоб мати змогу порівняти церковне життя на рівні міжрянському, священичому та єпископському, а відтак показати як вони у сукупності взаємодіють у скрутні для Церкви часи. За браком матеріалів, які б описували проблему міжцерковних конфліктів у вибраних нами селах, наше дослідження базується на архівних довідках, документах сільських рад та заявах церковних громад.

Новизна наукової праці саме у тому, що аналізу причин, підґрунтя та наслідків міжконфесійних конфліктів нема в етнографічних працях, навіть в «Історії с. Семенівка» (В.Лаба 2001р.) та в «Історії с. Сердиця» (В.Лаба 1997р.).